

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Ковальчука Василя Івановича на дисертаційне дослідження
Ткаченка Павла Олеговича на тему: «Педагогічні умови
формування професійної компетентності майбутніх економістів у
фахових економічних коледжах», представленого на здобуття наукового
ступеня доктора філософії
за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)**

Актуальність дисертаційної роботи. У сучасних умовах трансформації національної економіки, цифровізації бізнес-процесів, посилення конкуренції на ринку праці та інтеграції України до європейського освітнього й економічного простору істотно зростають вимоги до якості підготовки економічних кадрів. Сучасні роботодавці потребують фахівців, які володіють не лише ґрунтовними спеціальними економічними знаннями, а й здатні ефективно застосовувати їх у професійній діяльності, ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення, працювати з інформаційними ресурсами, швидко адаптуватися до змінних умов господарювання, виявляти ініціативність, відповідальність і готовність до безперервного професійного саморозвитку. З огляду на це проблема формування професійної компетентності майбутніх економістів набуває особливої актуальності.

Важлива роль у підготовці конкурентоспроможних фахівців економічного профілю належить фаховим економічним коледжам як закладам фахової передвищої освіти, що здійснюють практико-орієнтовану підготовку майбутніх молодших фахових бакалаврів для різних секторів економіки. Саме ці заклади покликані оперативно реагувати на потреби регіонального ринку праці, забезпечувати поєднання фундаментальної економічної підготовки з формуванням прикладних умінь, професійних навичок і досвіду практичної діяльності.

Актуальність дослідження посилюється необхідністю модернізації змісту економічної освіти відповідно до компетентнісного підходу, який орієнтує освітній процес не лише на засвоєння системи знань, а й на формування здатності успішно діяти в реальних професійних ситуаціях. Це зумовлює потребу у визначенні та науковому обґрунтуванні педагогічних умов, що забезпечують ефективне формування професійної компетентності майбутніх економістів під час навчання у фахових економічних коледжах.

Отже, актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена суспільною потребою у висококваліфікованих економічних кадрах, потребою підвищення якості професійної підготовки у закладах фахової передвищої

освіти, потребою розроблення й упровадження моделі формування професійної компетентності майбутніх економістів у фахових економічних коледжах, а також недостатньою теоретичною та методичною розробленістю педагогічних умов реалізації цього процесу. Розв'язання окресленої проблеми має важливе теоретичне і практичне значення для подальшого розвитку підготовки фахових молодших бакалаврів з економіки у закладах фахової передвищої освіти України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами

Дисертація виконана відповідно до тематичного плану наукової і науково-організаційної діяльності Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка в межах науково-дослідницької роботи «Теоретичні й методичні засади професійної діяльності та підготовки фахівців соціономічних професій» (державний реєстраційний номер 0123U104172).

Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол від 22.11.2022 р. № 4).

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертант *уперше*:

– *виокремив і теоретично обґрунтував* педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх економістів у фахових економічних коледжах (використання проблемних та інтерактивних методів навчання для створення емоційно насиченої атмосфери в освітньому середовищі фахових економічних коледжів з метою активізації професійної мотивації студентів; розширення змісту професійної підготовки майбутніх економістів ситуативними міждисциплінарними завданнями для досягнення прикладної спрямованості фахових знань студентів; забезпечення практикозорієнтованості навчання майбутніх економістів під час аудиторних та виробничих занять; організація самоосвітньої проектної діяльності студентів) й *розробив* структурно-функціональну модель, що охоплює п'ять блоків-елементів (цільовий, теоретико-методологічний, змістовно-технологічний, аналітично-узагальнювальний, результативний) та *ініціював* створення на потужностях фахових економічних коледжів та стейкхолдерів інноваційного освітнього середовища функціонування досліджуваного процесу; *спроектував* блоки-елементи моделі, що виконували специфічні функції, спрямовані на досягнення генеральної мети дослідження;

– *конкретизував* компоненти (мотиваційно-ціннісний, інформаційно-когнітивний, діяльнісно-операційний, рефлексивно-особистісний), критерії

(мотиваційний (усвідомлене ставлення студента до здобуття фаху та розвинена професійна мотивація), когнітивний (системність, цілісність, структурованість фахових знань майбутніх економістів, необхідних для вирішення різноманітних фінансово-економічних завдань), діяльнісний (здатність студентів знаходити оптимальні шляхи виходу зі складних професійних ситуацій, засновану на розвинених професійних уміннях та навичках), рефлексивний (спрямованість на професійне становлення як фахівця з економіки); показники (усвідомлення студентом цінностей майбутньої професії, стійка мотивація до досягнення успіху в професії, інтерес студентів до безперервного професійного вдосконалення; міждисциплінарні фахові знання студентів, розвинена інформаційна грамотність, сформоване критичне мислення; економіко-математична грамотність, розвинені softskills, алгоритмізовані спеціальні практичні фахові вміння; емоційний інтелект; здатність до самоаналізу та самооцінки; клієнтозорієнтованість) та рівні (високий, достатній, задовільний, низький) сформованості професійної компетентності майбутніх економістів;

– *уточнив* сутнісне наповнення категорій «професійна компетентність майбутніх економістів», «педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх економістів», «педагогічні можливості фахових економічних коледжів у формуванні професійної компетентності майбутніх економістів» і інше.

Подальшого розвитку набули ідеї практикозо-рієнтованого навчання майбутніх економістів у фахових економічних коледжах, фундаменталізації фахової передвищої економічної освіти; інтенсифікації математичної підготовки майбутніх економістів у фахових економічних коледжах; засади системного, діяльнісного, компетентнісного, середовищного, контекстного та особистіснозорієнтованого підходів щодо організації теоретичної та практичної частин підготовки майбутніх економістів у фахових економічних коледжах.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дослідження ресурсної бази, що містить 239 джерел (з яких 75 – іноземними мовами), проведене здобувачем, засвідчує ґрунтовний аналітичний підхід до опрацювання вихідних матеріалів дисертації та підтверджує їхню фундаментальність. На цій основі було успішно виявлено ключові суперечності, на подолання яких було спрямоване дослідження. Опрацювання літературних джерел забезпечило комплексний розгляд педагогічних аспектів проблеми та сприяло чіткому визначенню змісту основних понять, що становлять концептуальну основу роботи.

Аналіз дисертаційної роботи Ткаченка Павла Олеговича дав змогу підтвердити наукову обґрунтованість та достовірність отриманих результатів. Науковий апарат, представлений у вступній частині, забезпечує цілісне розуміння обраного напрямку дослідження, його структури, методологічних засобів та принципів інтерпретації здобутих даних. Використання комплексу методів наукового пошуку дало змогу отримати перевірені й аргументовані результати, серед яких найбільш ефективними виявилися такі методи: *теоретичні* – аналіз філософської, педагогічної, словникової, довідникової, психологічної літератури, періодичних видань з педагогіки, навчально-методичних матеріалів із метою визначення реального стану підготовки майбутніх економістів у фахових економічних коледжах й виявлення тенденцій її оновлення; аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, прогнозування, проектування, моделювання, що дали змогу здійснювати порівняння та зіставлення існуючих теоретичних та практичних підходів до розуміння специфіки формування професійної компетентності майбутніх економістів у фахових економічних коледжах з врахуванням переходу економіки від виміру 4.0 до 5.0, цифровізації освіти та економічних процесів, диференціації знання тощо й розробити структурно-функціональну модель формування професійної компетентності майбутніх економістів у фахових економічних коледжах; *діагностико-емпіричні* – анкетування, опитування, бесіди, інтерв'ювання, тестування, спостереження, діагностування – для встановлення актуального стану сформованості професійної компетентності майбутніх економістів, котрі здобувають спеціальність у фахових економічних коледжах; *педагогічний експеримент* – для виявлення, розкриття змісту і перевірки ефективності методики реалізації педагогічних умов і структурно-функціональної моделі формування професійної компетентності майбутніх економістів у фахових економічних коледжах; *математичної статистики* – з метою аналізу та доведення достовірності результатів дослідження, підтвердження позитивної динаміки зростання рівня професійної компетентності майбутніх економістів, зумовленого використанням потенціалу фахових економічних коледжів та запропонованих педагогічних інтервенцій.

Вибір методів дослідження зумовлений визначеною метою й адекватний завданням, які розв'язує автор.

Отримані експериментальні дані та результати їхнього аналізу підтверджують ефективність авторської методики реалізації педагогічних умов та структурно-функціональної моделі формування професійної компетентності майбутніх економістів у фахових економічних коледжах.

Наукова новизна та достовірність загальних висновків дисертаційного

дослідження підтверджуються отриманими результатами та не викликають сумнівів. Дисертацію виконано на високому науково-методологічному рівні. Автор виявив глибоке розуміння теоретичних засад досліджуваної проблеми й володіння відповідним комплексом наукових методів. Заслуговує на увагу також належне оформлення роботи, зокрема якісне представлення табличного й графічного матеріалу, що сприяє кращому розкриттю змісту дослідження.

Значення для науки і практики отриманих автором результатів

Дисертаційне дослідження Ткаченка Павла Олеговича містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати розв'язують низку важливих загальнопедагогічних завдань.

Практичне значення одержаних результатів полягає у:

– розробленні матеріалів для проведення семінару-практикуму та веб-дебатів з метою ознайомлення викладачів фахових економічних коледжів з особливостями використання та методичного впровадження практико-зорієнтованих форм і методів навчання майбутніх економістів в аудиторних умовах та під час занять у спеціально обладнаних лабораторіях на підприємствах; систематизації навчально-методичних матеріалів;

– можливості відтворення алгоритму освітніх інтервенцій для викладачів фахових економічних коледжів до організацій-замовників кадрів для економічного сектора з метою засвоєння передового досвіду практичної діяльності у відповідній сфері;

– створенні та активному використанні можливостей програми «Запрошений фахівець з економіки» для розширення досвіду практичної діяльності студентів й збагаченні обізнаності викладачів фахових економічних коледжів про сучасні технології та методи виконання різноманітних облікових, фінансових та бухгалтерських операцій;

– здійсненій експериментальній апробації методики формування професійної компетентності майбутніх економістів у фахових економічних коледжах технологічним, методичним та інструментально-технічним забезпеченням, що охоплює: мультимедійні презентації оформлені в окремі блоки-слайди (ментальні карти, графіки та діаграми, схеми та блок-схеми); роздаткові матеріали; інтерактивні освітні матеріали (картки з графічними підказками; електронні тести з візуальним супроводом; виконання моделювання економічних процесів спеціалізованим програмним забезпеченням; анімовані відеоматеріали, що витлумачують складні економічні процеси); віртуальні та цифрові ресурси (інтерактивні схеми та карти, такі як-от Prezi (<https://prezi.com>), Miro, Canva (https://www.canva.com/uk_ua/), MindMeister та ін.; AR-додатки для моделювання економічних процесів; онлайн-дошки (Padlet, Miro, Google

Jamboard) тощо); імітаційні тренінги «Професійна Я-концепція фахівця з економіки», «Перспективи професійної самореалізації в професії економіста», «Дерево мотивів професійного становлення» та ін.; банк рольових ігор за гіпотетичним сценарієм («Від рахівниці до комп'ютера», «Економіст крізь час», «Фінансовий еволюціонер», «Рахівниця vs. Штучний інтелект», «Історія одного бюджету», «Криза vs. вихід», «Цифровий фінансист» та ін.);

– систематизації та доповненні критеріально-діагностичного інструментарію оцінки рівня стану сформованості професійної компетентності майбутніх економістів у фахових економічних коледжах.

Отримані результати дослідження можуть бути використані для доповнення робочих навчальних програм дисциплін «Бухгалтерський облік», «Економіка підприємства», «Фінансовий облік», «Планування та організація діяльності підприємства», а також їх навчально-методичного забезпечення з метою підвищення ефективності підготовки майбутніх економістів у закладах фахової передвищої освіти економічного профілю. Матеріали дисертаційної роботи становлять практичну цінність для педагогічних працівників економічних коледжів, які здійснюють професійну підготовку здобувачів освіти; для наставників від профільних підприємств під час організації виробничих занять; для стейкхолдерів під час проведення семінарів та тренінгів із наставниками. Крім того, результати дослідження можуть бути використані під час розробленні освітніх програм, підручників, навчальних посібників, навчально-методичних комплексів, навчальних планів і робочих програм.

Практичне значення дослідження підсилюється й тим, що результати дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес Київського фахового коледжу комп'ютерних технологій та економіки державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут» (довідка про впровадження від 18.12.2025 № 327/46), Вінницького фахового коледжу економіки та підприємництва Західноукраїнського національного університету (довідка про впровадження від 17.12.2025 № 381), Фахового коледжу транспорту та комп'ютерних технологій національного університету «Чернігівська політехніка» (довідка про впровадження від 18.12.2025 № 1.16/616).

Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Логіка і послідовність викладу тексту дисертації спрямована на розв'язання завдань дослідження.

Дисертант окреслив науковий апарат дослідження. Для досягнення мети

та розв'язання завдань дослідження використані теоретичні, діагностико-емпіричні, педагогічний експеримент та методи математичної статистики.

У розділі 1 «Формування професійної компетентності майбутніх економістів у фахових економічних коледжах в теорії і практиці педагогічної науки» здійснено теоретико-аналітичний розгляд проблеми формування професійної компетентності майбутніх економістів у фахових економічних коледжах. Послідовно висвітлено сучасні трансформації економічної освіти в умовах глобалізації, цифровізації та переходу до економіки знань, що зумовлюють необхідність оновлення змісту, форм і методів професійної підготовки. Особливу увагу приділено компетентнісному підходу як методологічній основі сучасної фахової передвищої освіти, зорієнтованій не лише на засвоєння знань, а й на розвиток здатності майбутніх фахівців ефективно діяти у змінних професійних ситуаціях.

Проаналізовано вплив концепцій Індустрії 4.0 та Індустрії 5.0 на підготовку економістів. Розкрито значення цифрових технологій, автоматизації, штучного інтелекту, аналітики даних та сучасних інформаційно-комунікаційних засобів у трансформації професійної діяльності економіста. Обґрунтовано потребу у формуванні цифрової грамотності, аналітичного мислення, здатності працювати з великими масивами інформації, ухвалювати рішення в умовах невизначеності та швидко адаптуватися до змін ринку праці.

Значну увагу приділено тенденціям оновлення фахової передвищої економічної освіти, зокрема диверсифікації освітніх програм, модульності, індивідуалізації навчання, міждисциплінарній інтеграції та створенню індивідуальних освітніх траєкторій. Обґрунтовано перехід від моделі «освіта на все життя» до концепції безперервного професійного розвитку, що передбачає готовність майбутнього економіста до постійного оновлення знань і компетентностей.

Автором зосереджено увагу на педагогічних можливостях фахових економічних коледжів як інноваційних освітніх інституцій. Показано, що їхній потенціал охоплює ресурси, які в сукупності забезпечують якісну професійну підготовку студентів.

Важливе місце відведено соціальному партнерству та дуальній освіті. Доведено, що співпраця закладів освіти з роботодавцями й іншими стейкхолдерами сприяє оновленню змісту освітніх програм, посиленню практичної спрямованості навчання, професійній адаптації здобувачів освіти та набуттю ними реального досвіду професійної діяльності.

Привернуто увагу можливостям цифровізації освітнього процесу та впровадженню інноваційних методів навчання. Використання платформ дистанційного й змішаного навчання, електронних освітніх ресурсів, кейс-

методу, тренінгів, ділових ігор, проєктного та проблемного навчання сприяє розвитку самостійності, відповідальності, професійного мислення та готовності до практичного розв'язання фахових завдань.

Заслуговує на увагу аналіз міждисциплінарної інтеграції та математичної підготовки майбутніх економістів. Підкреслено значення економіко-математичного моделювання, статистичних методів, економетрики та фінансової математики як важливих складових професійної діяльності економіста.

Узагальнено, що комплексне використання ресурсів фахових економічних коледжів, розвиток соціального партнерства, цифровізація освітнього процесу, впровадження інноваційних технологій навчання, дуальної освіти та міждисциплінарної інтеграції забезпечують формування професійно компетентного, мобільного й конкурентоспроможного випускника.

У другому розділі дисертаційної роботи здійснено теоретико-методичне обґрунтування процесу формування професійної компетентності майбутніх економістів у фахових економічних коледжах. Основну увагу зосереджено на визначенні сутності та структури професійної компетентності, конкретизації педагогічних умов її формування та розробленні структурно-функціональної моделі інноваційного освітнього середовища професійної підготовки здобувачів освіти.

Професійну компетентність майбутніх економістів протрактовано як складну, інтегративну характеристику особистості, що відбиває здатність розв'язувати різноманітні професійні проблеми та типові професійні завдання, які виникають у реальних ситуаціях фахової фінансово-економічної й соціально-економічної діяльності, засновану на фундаментальних фахових знаннях, алгоритмізованих вміннях та навичках, професійно важливих характеристиках, мотивації до професійного становлення, досвіді проведення конкретних економічних розрахунків, застосуванні прикладних програм для обробки економічних даних, використанні сучасних технічних засобів та ІКТ для вирішення аналітичних завдань, побудови та дослідження економіко-математичних моделей тощо.

Конкретизовано компоненти (мотиваційно-ціннісний, інформаційно-когнітивний, діяльнісно-операційний, рефлексивно-особистісний), критерії (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний, показники (усвідомлення студентом цінностей майбутньої професії, стійка мотивація до досягнення успіху в професії, інтерес студентів до безперервного професійного вдосконалення; міждисциплінарні фахові знання студентів, розвинена інформаційна грамотність, сформоване критичне мислення; економіко-математична грамотність, розвинені softskills, алгоритмізовані

спеціальні практичні фахові вміння; емоційний інтелект; здатність до самоаналізу та самооцінки; клієнтозорієнтованість) та рівні (високий, достатній, задовільний, низький) сформованості професійної компетентності майбутніх економістів.

Теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх економістів, які протрактовано як сукупність внутрішніх та зовнішніх заходів, які адаптовані до можливостей фахових економічних коледжів й спрямовані на підвищення якості підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності через ініціювання її практикозорієнтованості, міждисциплінарності, технологічності, дуальності та забезпечення високої конкурентоспроможності та мобільності випускників на ринку праці, з-поміж яких: використання проблемних та інтерактивних методів навчання для створення емоційно насиченої атмосфери в освітньому середовищі фахових економічних коледжів з метою активізації професійної мотивації студентів; розширення змісту професійної підготовки майбутніх економістів ситуативними міждисциплінарними завданнями для досягнення прикладної спрямованості фахових знань студентів; забезпечення практикозорієнтованості навчання майбутніх економістів під час аудиторних та виробничих занять; організація самоосвітньої проектної діяльності студентів.

Кожну педагогічну умову спрямовано на формування певного компоненту професійної компетентності, що загалом забезпечувало створення інноваційного педагогічного середовища у фахових економічних коледжах.

Високу наукову цінність має розроблена структурно-функціональна модель інноваційного освітнього середовища, в якому відбувалося формування професійної компетентності майбутніх економістів у фахових економічних коледжах. Запропонована схематична архітектура характеризується відкритістю, інтегративністю, динамічністю, синергетичністю її елементів, адже описує функціонування такого середовища на чотирьох рівнях: дидактичному, який охоплює зміст, форми та методи освітньої діяльності студентів; соціальному, що відбивається у взаємних комунікативних та освітніх інтеракціях між суб'єктами освіти; просторово-предметному, який інтегрує матеріально-технічні можливості для організації діяльності та розвитку студентів; суб'єктному – учасники процесу професійної підготовки. Спроектвана модель є абстрактною, структурною (описує структуру, зміст та властивості елементів досліджуваного процесу), функціональною (пояснює характер причинно-наслідкових зв'язків між її елементами та розкриває механізми досягнення мети моделювання), відкритою (має здатність наповнення новими відомостями) схемою нових знань про формування професійної компетентності майбутніх економістів у фахових економічних

коледжах й відбивається в сукупності таких блоків: цільовий, теоретико-методологічний, змістовно-технологічний, аналітично-узагальнювальний, результативний. Кожен блок характеризується певним функціональним навантаженням, що спрямоване на досягнення ключової мети дослідження – формування високого рівня професійної компетентності майбутніх економістів.

У третьому розділі дисертаційного дослідження представлено цілісну програму педагогічного експерименту, спрямованого на перевірку ефективності авторської методики формування професійної компетентності майбутніх економістів у фахових економічних коледжах. Розділ характеризується логічною структурованістю, належним рівнем наукової аргументації та високою культурою організації експериментальної роботи.

Автором послідовно висвітлив організаційно-змістові засади дослідно-експериментальної діяльності, що охоплювала чотири взаємопов'язані етапи: теоретико-пошуковий, оглядово-констатувальний, формувально-технологічний та аналітично-узагальнювальний. Така поетапна логіка дослідження забезпечила його наукову обґрунтованість, системність і достовірність отриманих результатів.

Теоретико-пошуковий етап був спрямований на розроблення концептуально-методологічних засад дослідження. На цьому етапі здійснено ґрунтовний аналіз вітчизняних і зарубіжних наукових джерел, з'ясовано ступінь розробленості проблеми, уточнено понятійно-категоріальний апарат, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження.

Оглядово-констатувальний етап складався з двох взаємопов'язаних підетапів. У межах діагностичного зрізу визначено актуальний стан сформованості професійної компетентності студентів випускних курсів фахових економічних коледжів. З цією метою використано комплексний діагностичний інструментарій, що охоплював анкетування, тестування, виконання практичних професійно орієнтованих завдань, педагогічне спостереження та самооцінювання. Отримані результати засвідчили переважання задовільного рівня сформованості досліджуваної якості, що стало вагомим аргументом на користь необхідності модернізації професійної підготовки майбутніх економістів.

Під час констатувального зрізу сформовано контрольну та експериментальну групи та перевірено їхню однорідність за вихідними показниками. Автором переконливо довів відсутність статистично значущих відмінностей між групами на початковому етапі експерименту, що забезпечило коректність подальшої дослідної роботи та об'єктивність підсумкових результатів.

Формувально-технологічний етап становить центральну частину експериментального дослідження, оскільки саме в цей період здійснювалося впровадження авторської методики формування професійної компетентності майбутніх економістів, що ґрунтувалася на реалізації визначених педагогічних умов і структурно-функціональної моделі інноваційного освітнього середовища. У процес професійної підготовки студентів інтегровано інтерактивні технології навчання, міждисциплінарні ситуативні завдання, кейс-методи, ділові ігри, тренінгові форми роботи, цифрові ресурси та елементи дуальної освіти. Позитивної оцінки заслуговує практична спрямованість запропонованих заходів, орієнтованих на розвиток професійної мотивації, поглиблення економічних знань, формування аналітичного мислення, soft skills та готовності до реальної професійної діяльності.

Аналітично-узагальнювальний етап передбачав підсумкове оцінювання результативності впровадженої методики. Автор провів контрольні зрізи, здійснив порівняльний аналіз динаміки сформованості професійної компетентності студентів контрольної та експериментальної груп, систематизовано кількісні та якісні результати дослідження. Установлено, що в експериментальній групі істотно зросла частка студентів із високим і достатнім рівнями сформованості професійної компетентності, тоді як кількість здобувачів із задовільним та низьким рівнями суттєво зменшилася. У контрольній групі позитивні зміни мали менш виражений характер.

Достовірність отриманих результатів підтверджено використанням методів математичної статистики, зокрема критерію λ Колмогорова–Смірнова. Отримане емпіричне значення перевищило критичне, що засвідчило статистично значущі відмінності між контрольною та експериментальною групами після завершення формувального етапу. Це дало підстави автору аргументовано підтвердити гіпотезу дослідження та ефективність запропонованої методики.

Загалом зміст третього розділу переконливо засвідчує результативність запропонованої автором методики та підтверджує її доцільність для використання в системі фахової передвищої економічної освіти.

Висновки до кожного з трьох розділів дисертації є обґрунтованими та логічно послідовними. Узагальнення результатів проведеного дослідження викладено у загальних висновках, які відображають основні положення роботи. Ілюстративний матеріал, представлений у 12 таблицях, 19 рисунках та 7 додатках, забезпечує глибоке розкриття змісту дослідження й конкретизацію його результатів. Мовностилістичне оформлення відповідає нормам і вимогам наукового стилю. Структурну цілісність і логічність викладу підтримано чіткими висновками, узагальненнями та ретельною систематизацією

матеріалу, зокрема завдяки поданню інформації у вигляді таблиць і діаграм після відповідних змістових блоків.

Повнота викладу основних результатів дисертаційного дослідження у наукових фахових виданнях

Наукові результати дисертації висвітлено в 11 (5 – одноосібних) наукових публікаціях, із них – 5 – відображають основні наукові результати дисертації, 6 – апробаційного характеру.

Основні положення й результати роботи оприлюднено та обговорено на науково-практичних конференціях різного рівня, а саме: 2 міжнародних, 4 всеукраїнських.

Основні положення та результати дослідження обговорювали на міжкафедральній конференції Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (2022–2025 рр.).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи наукове та практичне значення отриманих дисертантом результатів, вважаємо за необхідне зазначити окремі дискусійні положення та зауваження щодо дисертаційної роботи:

1. У дисертаційному дослідженні автор ґрунтовно розкриває потенціал практикозорієнтованих, інтерактивних та цифрових технологій у підготовці майбутніх економістів. Водночас доцільним було б ширше висвітлити можливості використання інноваційних технологій, зокрема елементів штучного інтелекту, аналітичних платформ та автоматизованих фінансових систем у професійній підготовці здобувачів.

2. У підрозділах 1.1 та 1.2 автор достатньо повно висвітлює проблему професійної підготовки майбутніх економістів, однак робота виграла б за умови більш розгорнутого компаративного аналізу зарубіжного досвіду, зокрема щодо змісту освітніх програм та організації дуального навчання у провідних країнах світу.

3. У розробленій автором структурно-функціональній моделі формування професійної компетентності майбутніх економістів у фахових економічних коледжах недостатньо чітко виокремлено суб'єктний блок, який забезпечує реалізацію взаємодії між учасниками освітнього процесу.

4. Систематизація ідей у межах дослідницького пошуку в рецензованій роботі є яскраво вираженою – і це заслуговує поваги до наукових позицій автора дослідження. Водночас констатуємо доволі малу питому вагу власне *методичних аспектів*. Інноваційна методика, яка обумовлює практичну значущість виконаної роботи, не до кінця відображає зміст авторського навчально-методичного забезпечення, про яке йдеться у практичному значенні дослідження.

Висловлені зауваження не знижують загального позитивного враження від дисертаційного дослідження.

Загальні висновки

Аналіз дисертаційної роботи та опублікованих праць свідчить про те, що дисертаційне дослідження Ткаченка Павла Олеговича на тему: «Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх економістів у фахових економічних коледжах», представленого на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), є завершеним, цілісним, самостійним науковим дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення, заслуговує на позитивну оцінку та відповідає пп. 6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 19.05.2023 № 502. Це дає підстави для присудження Ткаченку Павлу Олеговичу наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач відділу освітніх вимірювань
Державної установи «Науково-методичний
центр вищої та фахової передвищої освіти»

В.І. КОВАЛЬЧУК

Підпис завідувача відділу освітніх вимірювань
Державної установи «Науково-методичний
центр вищої та фахової передвищої освіти»

В.І. КОВАЛЬЧУКА засвідчую:
начальник відділу кадрового забезпечення та
юридичного супроводу

Наталя ЄВСТРАТ'ЄВА